

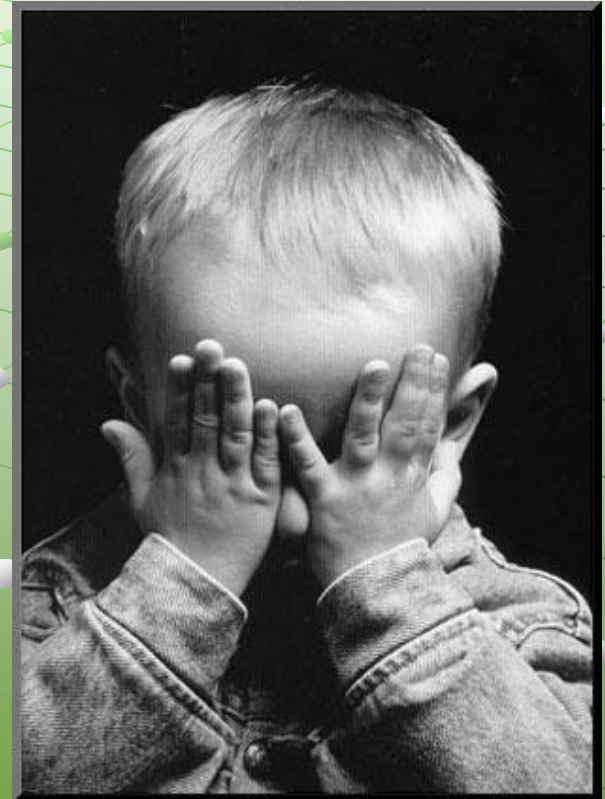
ESTRATEGIAS PARA UNHA ESCOLA INCLUSIVA E A ATENCIÓN Á DIVERSIDADE.

TRASTORNOS DA CONDUCTA E
INTERVENCIÓN EDUCATIVA.

CFR de Ferrol
6 de abril de 2017
Manuel Armas Castro

PROBLEMAS DE CONDUTA

- Comportamentos que afetam negativamente a un mesmo e ao contorno no que un vive (familia, escola) por romper as normas de convivencia e deteriorar o desenvolvemento persoal e social.
- Hai que avaliar a intensidade, duración, frecuencia, idade á que se presenta e medio sociocultural. Estables e resistentes á intervención, pero menos persistentes que os trastornos estruturais.

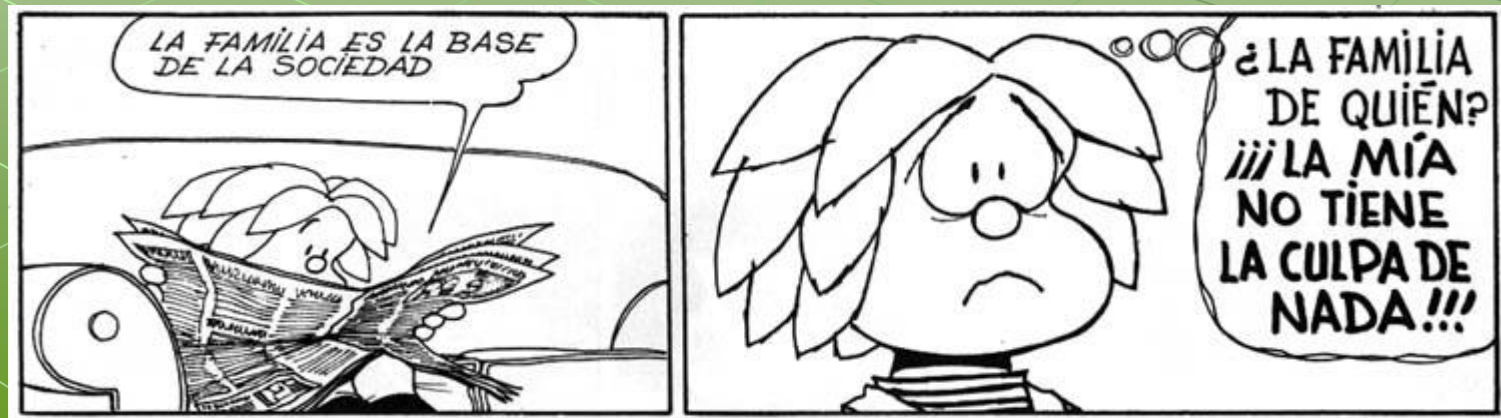
INTERVENCIÓN INCLUSIVA COMUNITARIA

A MIRADA COMPLEXA

"O esencial é invisible aos ollos" (O Principiño)

- ❖ **ANÁLISE FUNCIONAL DA CONDUCTA: (ABC)** A conduta cumpre un obxectivo, identificar a finalidade da conduta, buscar cambiar o estilo de vida non só a conduta problema.
- ❖ **VISIÓN ECOSISTÉMICA:** constelación de sistemas e subsistemas, evolución, visión global, multicausalidade, reaxuste de relacións nos sistemas familiar, escolar e sociosanitario.

ESCOLA INCLUSIVA

- ❖ A Diversidade como fonte de enriquecimento e aprendizaxe.
- ❖ Éxito escolar para todo o alumnado. Intelixencias múltiples.
- ❖ Educación lenta: respectando as características e ritmo de aprendizaxe.
- ❖ Saúde Mental (OMS, 2013) "Estado de benestar, consciente das propias capacidades, afrontar as tensións normais da vida, traballar de xeito fructífero, facer unha contribución positiva á sociedade"
- ❖ Alumnado (OMS, 2013): sentido positivo da identidade; manexar pensamentos, emocións e contruír relacións sociais; adquirir unha educación que lle permita a participación activa na sociedade.
- ❖ A inclusión é un proxecto escolar, social, comunitario, mundial.
- ❖ Escolas inclusivas e saudables: traballo en rede.

ESCOLARIZACIÓN NUNHA ESCOLA INCLUSIVA

“Unha comunidade desintégrese cando consinte en abandonar ao máis feble dos seus membros”

(Amín Maalouf: León el Africano)

Centros educativos ordinarios cos recursos necesarios para atender a diversidade funcional. Excepcionalmente centros sanitario-pedagóxicos

PROBLEMAS MÁIS FRECUENTES

- ❖ Síndrome do Emperador.
- ❖ Condutas disruptivas.
- ❖ TDA-H, negativismo desafiante, trastorno disocial
- ❖ Acoso escolar.
- ❖ Ansiedade, fobias, mutismo selectivo,...
- ❖ Trastorno de Espectro Autista.
- ❖ Absentismo e abandono escolar.
- ❖ Elaboración do proceso de dó nos centros educativos.
- ❖ Violencia sistémica: estilos educativos familiar e escolar inaxeitados, non adaptación do currículo, fracaso escolar, ...

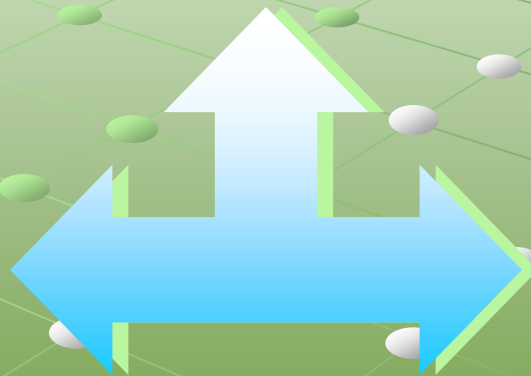
SÍNTOMAS DO TRASTORNO POR DÉFICIT DE ATENCIÓN

SUBTIPOOS DO TDAH (DSM-IV)

**TDAH con predominio do
déficit de atención**

**TDAH con
predominio da
hiperactividade**

**TDAH de tipo
combinado**

CUALIDADES POSITIVAS DO TDAH PARA DESENVOLVER.

- ❖ Intelixentes, cheos de ideas, improvisadores, inxeniosos, creativos.
- ❖ Sempre listos para falar e actuar, grande cantidade de enerxía, anovadores, arriscados.
- ❖ Bo corazón, entusiastas, sinceiros, divertidos, sensibles ás necesidades dos demais.
- ❖ Carácter forte e decididos.

Intervención en TDAH

Tratamiento multimodal

- ❖ TDAH leve
 - ❖ Intervención psicopedagógica.
 - ❖ Intervención psicológica individual e familiar. Adestramento para pais.
 - ❖ Coordinación entre familia-centro educativo. Son eficaces?
- ❖ TDAH moderado-grave
 - ❖ Intervención psicopedagógica.
 - ❖ Intervención psicológica individual e familiar. Estratexias grupais familiares.
 - ❖ Tratamento farmacolóxico.
 - ❖ Coordinación servizos educativos e sociosanitarios.
- ❖ Seguimento multidisciplinar: farmacolóxico, psicopedagógico e sociofamiliar.

NEGATIVISMO DESAFIANTE

- ❖ Negativismo, hostilidade e desafio persistente cara a figura de autoridade.
- ❖ Tendência a molestar consciente e provocativamente aos demais, rexeitando a propia responsabilidade.
- ❖ Non viola os dereitos básicos dos outros.

CONDUTA DISOCIAL

- ❖ Patrón persistente de conduta no que se violan os dereitos básicos dos demais e normas sociais propias da idade.
- ❖ Multisituacional: dase na casa, na escola, cos compañeiros e na comunidade.

INTIMIDACIÓN ENTRE IGUAIS

Violencia mantida; verbal, física ou psicolóxica; guiada por un individuo ou grupo e dirixida contra outro individuo que non é capaz de defenderse a sí mesmo, diante da inhibición do grupo e que se desenvolve no ámbito escolar.

INTERACCIÓN DE VARIABLES NO ACOSO ESCOLAR

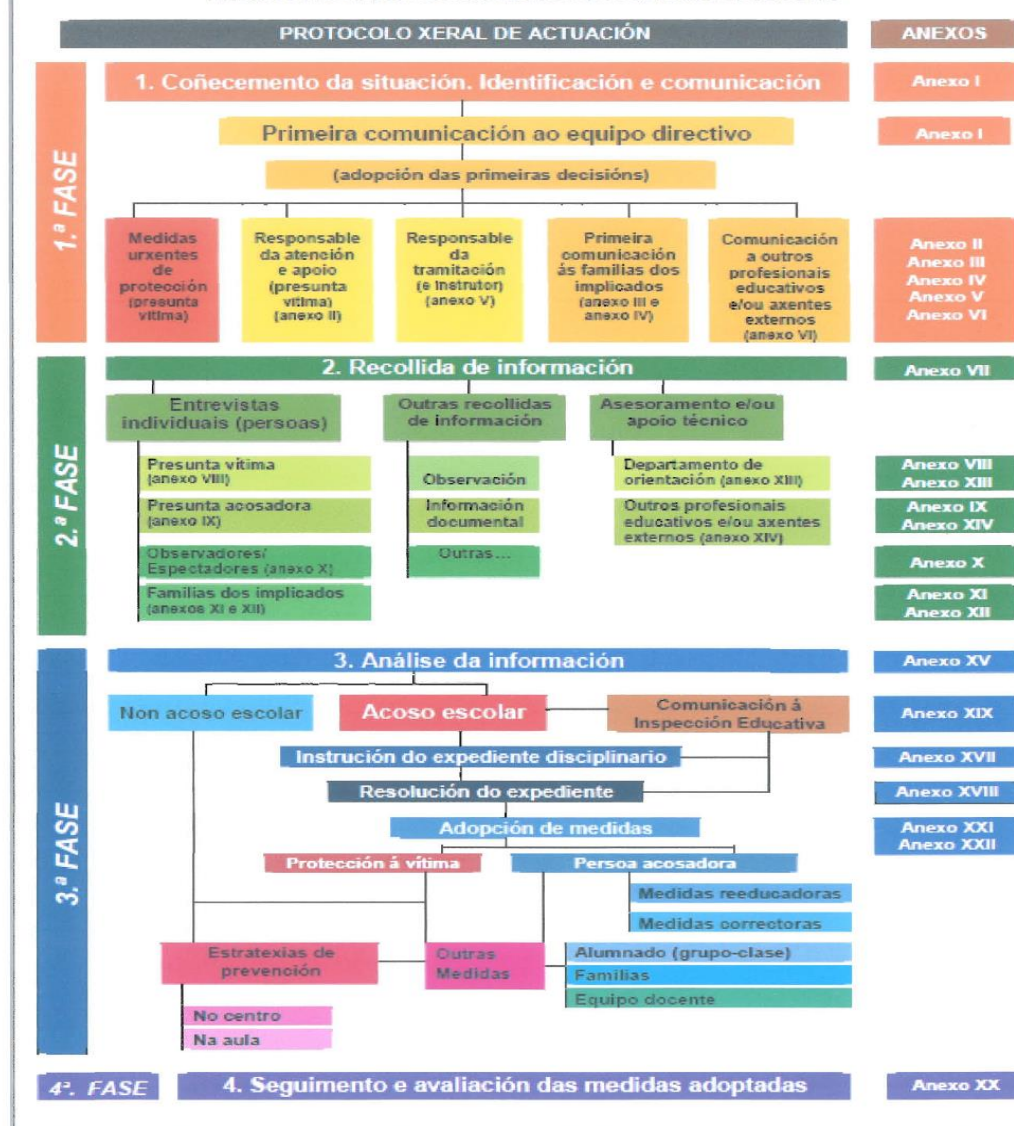
- Acosador
- Acosado
- Grupo de espectadores: a lei do silencio
- Contorno escolar permisivo ou descoñecedor

CONSECUENCIAS DO ACOSO

- Agresor dana físicamente á vítima.
- Vítima con sede de vinganza ataca ao agresor.
- Vítima, soa e humillada quere desaparecer.

ANEXO CERO: PROTOCOLO XERAL ANTE O ACOSO ESCOLAR

REACCIÓNES FAMILIARES

- ❖ Negación
- ❖ Culpabilización
- ❖ Hostilidad
- ❖ Tristeza e alivio
- ❖ Recrear estratexias contextualizadas.

REACCIÓN DO PROFESORADO E DOS CENTROS EDUCATIVOS

- ❖ Evitación/ Tóxicas- Reproductoras
- ❖ Compromiso/ Aprenden- Creadoras
- ❖ Colaboración/ Redes Interdisciplinares

PREVENCIÓN E INTERVENCIÓN (Organización do centro educativo)

- ❖ Escolarización e inclusión nos centros educativos e aulas ordinarias.
- ❖ Incentivar a elección de tutoría do alumnado con problemas.
- ❖ Sensibilizar ao profesorado coas medidas de atención á diversidade: reforzo, apoios, tutoría entre iguais, exames orais...
- ❖ Educación lenta, éxito escolar para todo o alumnado.
- ❖ Currículum complexo: intelectual, emocional e condutual.
- ❖ Unificar criterios de actuación no equipo docente: normas de aula e consecuencias.
- ❖ Unificación criterios de actuación Centro-familia (axenda escolar).
- ❖ Garantir a coordinación entre familia, profesorado, orientador/a, servicios socio-sanitarios.

PREVENCIÓN E INTERVENCIÓN (Dentro da aula)

- ❖ Tipo de aula: clima de traballo, non problemas semellantes...
- ❖ Perfil de profesorado: normas + empatía + reforzo positivo.
- ❖ Próximo á mesa do profesor + titoría entre iguais.
- ❖ Ordenar a mesa e recoller o "taller".
- ❖ Consensuar normas de convivencia e aplicar consecuencias.
- ❖ Antes e durante a realización das tarefas: captar atención, segmentar as tarefas, supervisar, apoios visuais.
- ❖ Probas escritas: presentación, probas orais, máis tempo.
- ❖ Estratexias para mellorar a motivación, autoestima e conduta.
- ❖ Compartir responsabilidades na aula.
- ❖ Reforzo positivo, negativo. Ignorar, correxir, rincón de pensar, premiar condutas alternativas, tempo fóra.
- ❖ Estratexias nas dificultades específicas de aprendizaxe.

PREVENCIÓN E INTERVENCIÓN

(Orientacións para a familia)

- ❖ Proceso de aceptación, amor incondicional e coordinación educativa e socio-sanitaria.
- ❖ Unificación de criterios das persoas adultas da familia.
- ❖ Unificación criterios Centro-familia (axenda escolar).
- ❖ Apoio psicolóxico familiar: normas, premios e castigos, modelo de conduta reflexiva, comunicación e diálogo, crises.
- ❖ Realización de tarefas na casa e actividades complementarias.
- ❖ Autoestima, autocoñecemento, empatía, habilidades sociais.
- ❖ Estratexias condutuais: ignorar, saír, tempo fóra, alternativas.
- ❖ Asociacións de familias como apoio, información e formación.
- ❖ A Familia como integradora da información dos servizos educativos, sanitarios e sociais.

PROCEDIMIENTO	EFECTOS		
	% Mejora	% Indiferente	% Empeora
Recriminación Pública	40	13	47
Recriminación Privada	83	10	7
Conversación particular elogiosa y estimulante	96	4	0
Elogio público	91	8	1
Sarcasmo en público	10	13	77
Sarcasmo en particular	18	17	65
Reconocimiento público de que el alumno está mejorando	95	4	1
Manifestación pública de que el alumno está empeorando	6	27	67

INFLUENCIA DEL COMPORTAMIENTO DE LOS EDUCADORES EN LA CONDUCTA DE LOS ALUMNOS
(Experiencias efectuadas por BRIGS)

Nota: En Espinar Bellón, Andrés: *Manual Técnico del Tutor*. Editorial Ágora; Málaga, 1989; pág. 104)

PREVENCIÓN CONDUCTAS DISRUPTIVAS

- ❖ Adaptación do currículo en contidos e metodoloxía.
- ❖ Educación emocional, habilidades sociais, solución de problemas, mediación, asambleas,...
- ❖ Consensuar normas de convivencia na aula.
- ❖ Traballo cooperativo e mediación entre iguais.
- ❖ Unificación de criterios de actuación no centro educativo e coas familias. Axenda escolar.
- ❖ Clima de aula: traballo e convivencia positiva.
- ❖ Escolas inclusivas e saudables: traballo en rede.

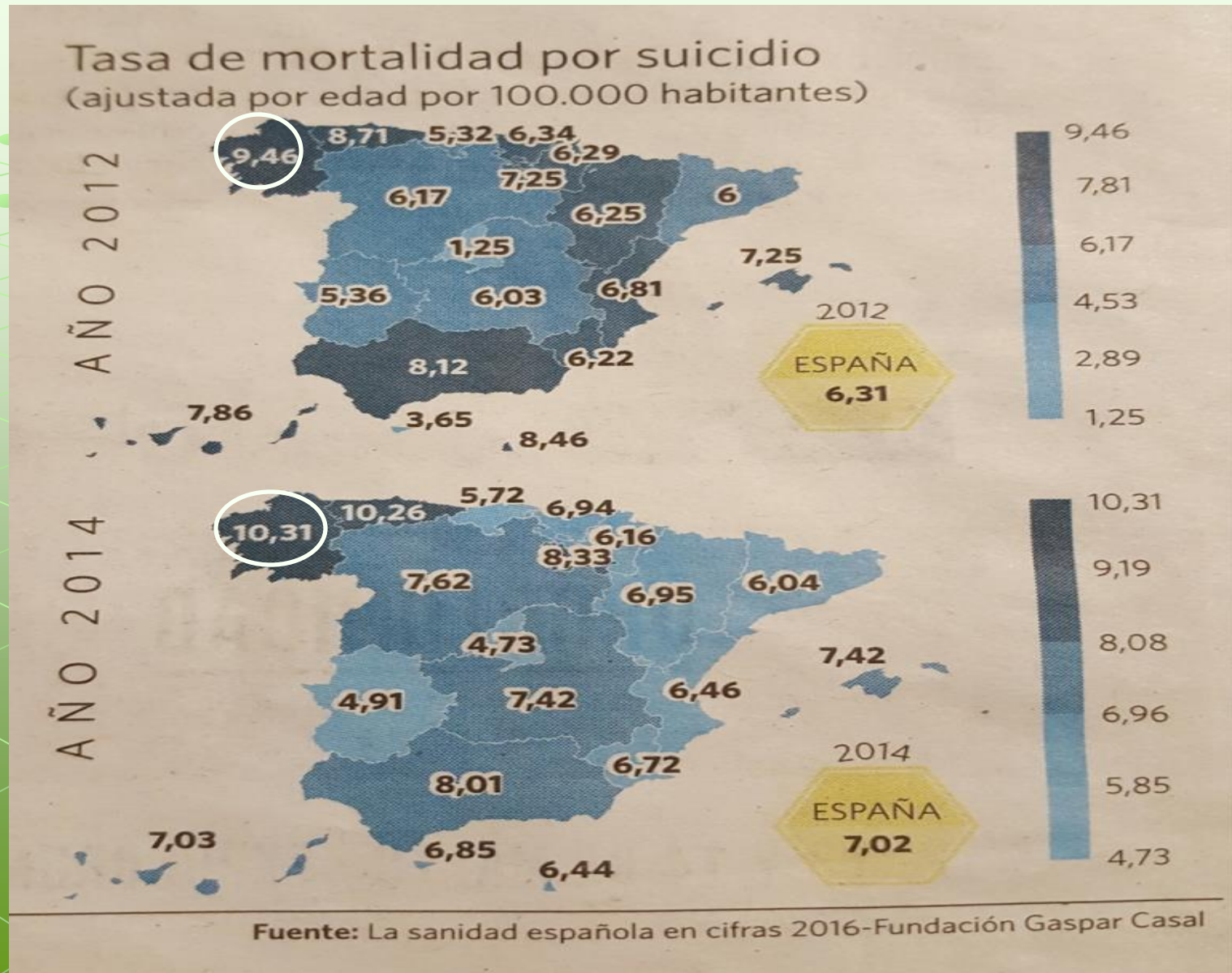
CONDUTA SUICIDA

Todo acto polo que o individuo causase a sí mesmo unha lesión, ou un dano cun grado variable da intención de morrer, calquera que sexa o grao de intención letal ou de coñecemento do verdadeiro móbil (OMS).

Ideación- planificación- intento- suicidio consumado.

Espectro de ideas e actos relacionados co dano autoinflixido como resposta ao sufrimento psíquico e desesperanza, independentemente da súa intencionalidade e consecuencias.

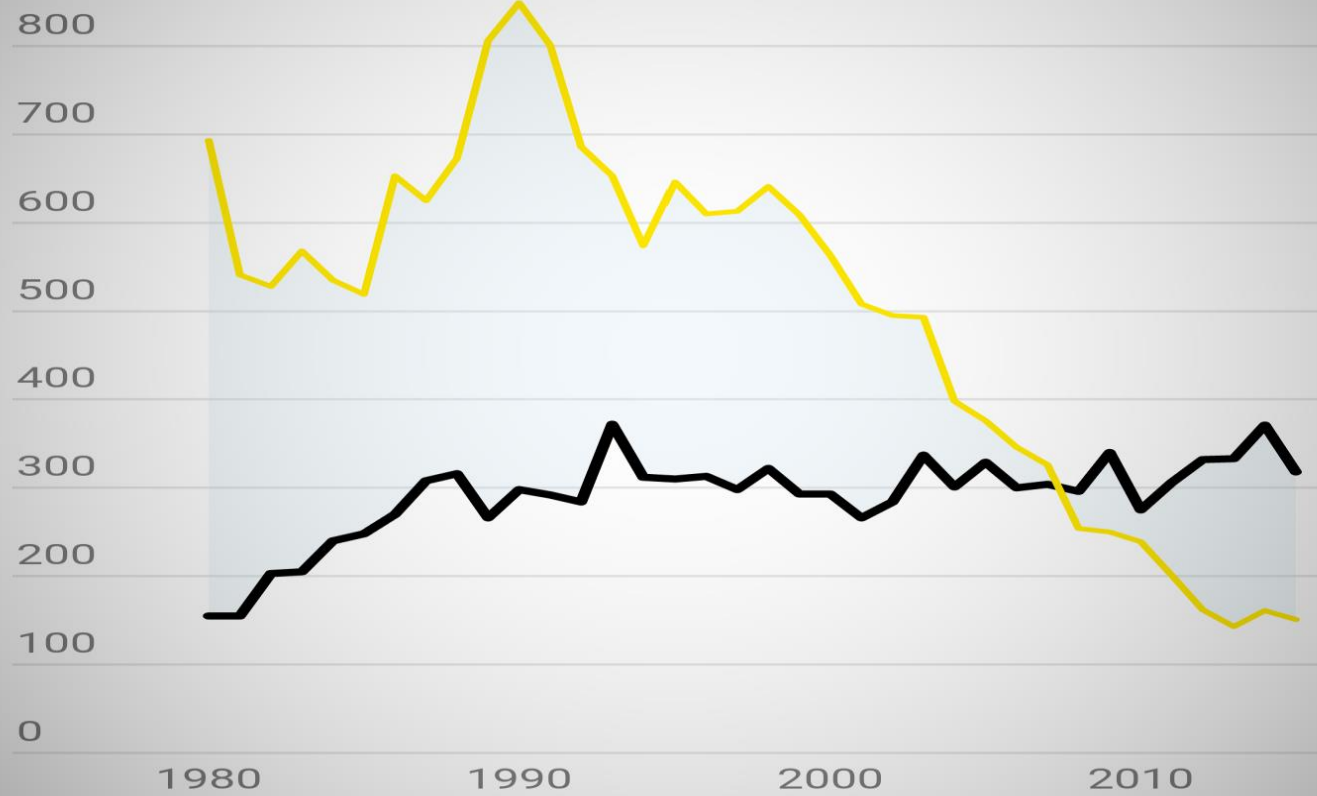
ANÁLISE DA SITUAÇÃO

ANÁLISE DA SITUACIÓN EN GALICIA

Falecementos en Galicia por accidentes de tráfico e suicidios

■ Suicidios ■ Tráfico

Fonte: INE

[Descarga os datos](#) [Embed](#)

praza

PREVENCIÓN DO RISCO AUTOLÍTICO NO ÁMBITO EDUCATIVO

PRIMARIA
(profesor/a titor/a)

Sistema inclusivo para
todo o alumnado
(profesor/a, familias, Admón.)

SECUNDARIA
(dpto. orientación)

Alumnado en risco

TERCIARIA
*(dpto. orientación /
E.O.E.)*

Intento autolítico

POSTVENCIÓN
*(dpto. orientación /
E.O.E.)*

Elaboración proceso de dó

ETAPAS DO PROCESO DE DÓ

- ❖ Shock, negación a aceptar a realidade.
- ❖ Culpabilización.
- ❖ Protesta, hostilidade.
- ❖ Desesperanza, indefensión, depresión.
- ❖ Aceptación e alivio.
- ❖ Reorganización: reestablecer novas relacións.

PROCESO DE DÓ NOS CENTROS EDUCATIVOS

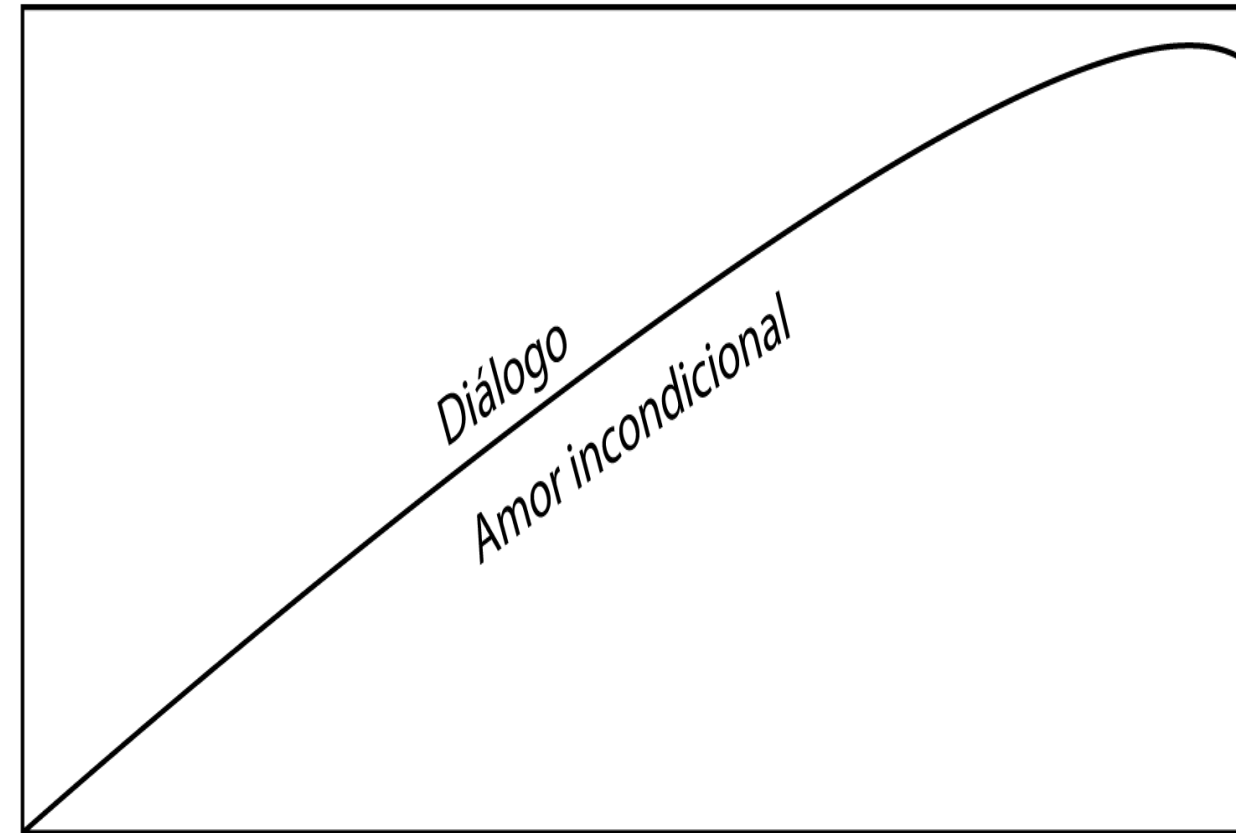
- ❖ Atender de forma inmediata as necesidades do alumnado: acoller, escoitar, acompañar.
- ❖ Proceso normal de elaboración do dó no alumnado (relato).
- ❖ Asesoramento do profesorado e apoio externo indirecto.
- ❖ Abrir as portas á comunicación: verbalizar ideas e sentimentos, falar das etapas do dó.
- ❖ Retomar a normalidade en canto sexa posible.
- ❖ Resposta educativa personalizada e diversa: observar e derivar casos de dó complicado.

Infancia

Madurez

Heteronomía
Normas

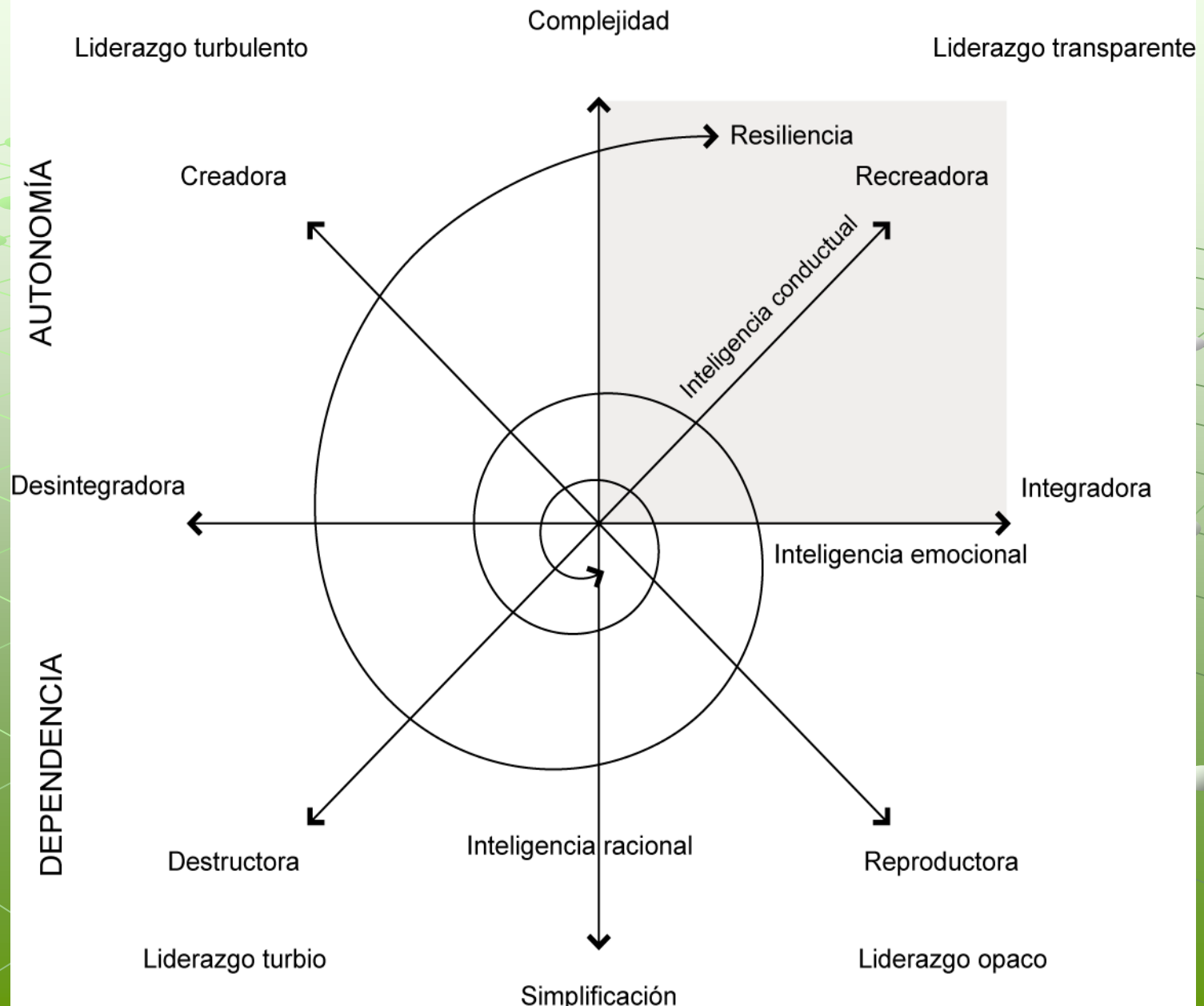
Autonomía
Valores

Pensamiento
simplificador

Pensamiento
complejo

INTELIGENCIA RECREADORA

<https://www.youtube.com/watch?v=GI6kHHDIOY3&feature=youtu.be>